

Ερευνητικά σεμινάρια του τομέα γλωσσολογίας

Τμήμα Φιλολογίας-Φιλοσοφική Σχολή ΕΚΠΑ

12/5/2021

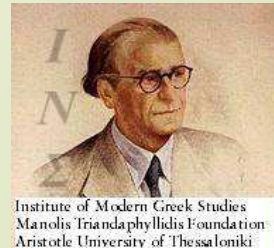
Εισαγωγή στα τσακωνικά

Νίκος Λιόσης

Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
nikosliosis@yahoo.gr

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι άξονες μελέτης της τσακωνικής

✓ ιστορική γλωσσολογία ~ ιστορική διαλεκτολογία

Deffner 1880, 1881, Thumb 1894, Chatzidakis 1905, 1929, Scutt 1912-3, Lekos 1920, Schwyzer 1921, Anagnostopoulos 1926, Pernot 1934, Triandafyllidis 1938 [1993], Aerts 1965, Simeonidis 1972, Browning 1983, Vajakakos 1986, Costakis 1951, 1986-7, Brixhe 1996, Minas 1996-7, Kontosopoulos 2001, Trudgill 2003, Blažek 2010, Liosis 2010, 2014a, Tzitzilis 2014, Kisilier 2017, Melissaropoulou 2019, Nicholas 2019, μεταξύ πολλών άλλων

✓ δομική γλωσσολογία ~ επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης

Mirambel 1954, 1960, Charalambopoulos 1980, Liosis 2007

✓ κοινωνιογλωσσολογία ~ γλωσσική επαφή ~ γλωσσική συρρίκνωση

Salminen 2007, Liosis 2007, 2008, 2011, 2013, 2014b, Trudgill 2012, Fedchenko 2013, Kisilier & Fedchenko 2013

- Northern Peloponnesian Tsakonian
- Southern Peloponnesian Tsakonian
- Propontis Tsakonian

Ιστορία & Πηγές

- ✓ Τζέκωνες (10ος αι.) «καστροφύλακες» (Κωνσταντίνος Ζ' Πορφυρογέννητος)
- ✓ Γεώργιος Παχυμέρης (13ος αι.) & Νικηφόρος Γρηγοράς (14ο αι.): «Τζέκωνες < Λάκωνες»
- ✓ Πρώτες αναφορές στα: Προάστειον, Καστάνιτζα, Σίτανα και Άγιος Λεωνίδης (10ος – 14ος αι.)
- ✓ Χρονικό του Μορέως (14ος αι.): Η Τσακωνιά περιλαμβάνει το Γεράκι “εδώθεν” του Έλους.
- ✓ Χρονικό της Μονεμβασιάς: Οι “νομείς και αγροικικοί” Λάκωνες διέφυγαν σε παρακείμενο δύσβατο τόπο και μετονομάστηκαν σε “Τζάκωνες”.
- ✓ Ο Άραβας ιστορικός Aboulfeda (13ος αι.): Οι κάτοικοί της Μονεμβασιάς μιλούν μια “ιδιάζουσα λαλιά”.
- ✓ Η επιστολή του Gerlach στον Crusius (16ος αι.): 14 χωριά της Τσακωνιάς, της οποίας οι κάτοικοι μιλούν “γλώσσαν αρχαίαν αλλά πολλαχώς κατά της γραμματικής αμαρτάνουσαν” μεταξύ Ναυπλίου και Μονεμβασιάς
- ✓ Το τοπωνύμιο Βάτικα (πρβ. Manolessou & Pantelidis 2018, Μανωλέσσου 2019)

Ο κατάλογος των τσακωνικών λέξεων του E. Çelebi (1668)

TSAKONIAN:³ VIII 276b.6 (349) ana 1 duya 2 tiruya 3 tero 4 pando 5 akso 6 afto 7 oxto 8 anko 9-doqa 10 andé *ekmek* bread qota *Allāh* God xirso *Allāh* God mariye *Meryem* ana Mary narwo *şu* water qali *odun* wood ori *baqmaq* to look duğani *buğday* *ekmegi* wheat bread çiya *uc* end or tip şomo *ta'ām* food or meal fuqa *qarın* belly ipşile *göz* eye oné *eşek* donkey miri *kedi* cat saméré *bugünki gün* today şancala *evler* houses şancá *ev* house azanu *qalq* get up matimi *ana* mother şatimi *qız* daughter izemi *oğul* son qáşi meni *otur* sit iy yo şovuq *şu* cold water ome *xu yoqdur* there is not ézvaçé *gitmek* to go

Dankoff 1991:113

Από την ιστορία της τσακωνικής:

Ποια η ακριβής σχέση τσακωνικής και λακωνικής;

Η τσακωνική **συνέχεια της λακωνικής** διαλέκτου (Δεφνερ 1881, Tumb 1894, Χατζιδάκις 1905 κ.ά.)

Η τσακωνική **ποικιλία της Κοινής με δωρικό χρωματισμό** (Pernot 1934, Brixhe 1996, Nicholas 1998 κ.ά.).

Η αμφισβήτηση της λακωνικότητας της τσακωνικής αφορά γενικά τον **σκεπτικισμό γύρω από τις σχέσεις αρχαίων και νέων διαλέκτων**, πρβ. τις ιδεολογικά φορτισμένες θεωρίες του 19^{ου} αι. Η υπόθεση του Trudgill (2012) ότι η τσακωνική είναι μια «κρεολοειδής» γλώσσα.

Οι δομικοί λακωνισμοί / δωρισμοί της τσακωνικής αφορούν όλα τα γραμματικά υποσυστήματα της διαλέκτου και αποδεικνύουν, μαζί με τους λεξιλογικούς, ότι η αφετηρία της είναι διαφορετική από των υπόλοιπων νεοελληνικών διαλέκτων.

Γλωσσική αλλαγή και γλωσσική επαφή σε μια **«πεισματικά ανθεκτική»** (Thomason 2001) γλωσσική κοινότητα.

φωνητικοί δωρισμοί

1) διατήρηση δωρικού **α**,

π.χ. μ^άλι ['mali] 'μήλο' < δωρ. μ^ᾶλον = αττ. μῆλον, **α**μέρα [a'mera] 'ημέρα' κλπ.

2) προφορά του αρχ. **υ**:

- ως **[u]**, π.χ. γ**ου**ναίκα [yu'neka] 'γυναίκα', και
- ως **[ju]**, π.χ. γ**ιού**ρε ['jure] 'γύρος'

3) προφορά του αρχ. **ω ως ου [u]**, π.χ. γρ**ού**σσα ['grusa] < αρχ. γλ^ῶσσα 'γλώσσα'

4) αποκοπή των προρηματικών, π.χ. **κ^hα**μπαίνου [k^ha'mbenu] 'κατεβαίνω' < αρχ.

κα(τα)βαίνω (πρβ. Ησύχ.: **κᾶ**βασι κατάβηθι. Λάκωνες), **μπ**αίνου ['benu] 'ανεβαίνω' < αρχ. ἀν(α)βαίνω.

5) ανομοίωση ύψους των ακολουθιών **εα (> [ia])**, **εο (> [io])** και **εω (> [iu] / [io])**, π.χ. αρχ.

μυθ^έ**ω** > ΤΠ μουσ^ί**ω** [mu'sio] 'μιλάω', πρβ. λακ. σι^ό**ρ** = θεός

6) η διατήρηση του δίγαμμα (ως **[v]**), π.χ. **β**άννε ['vane] 'αρνί', πρβ. αρχ. κρητ. **φ**αρήν

7) η τροπή [θ] > **[s]**: π.χ. **σ**άτη [sáti] 'κόρη' < λακ. **σ**υγάτηρ = αττ. θυγάτηρ

8) ο ρωτακισμός του ληκτικού **-ς [s]**:

καλός > καλέ**ρ** > καλέ [ka'le]. Αλλά: καλέ**ρ** ενι [ka'lereni] 'καλός είναι. Λακ. σι^ό**ρ** = θεός

9) η αποβολή του μεσοφωνηεντικού [s] (> [h] > ø): π.χ. ορούα [ορούα] 'αυτή που βλέπει' < όρῶσα, να θύου [να θίου] < θύσω, -ωί [οί] < -ωσι και -αί [αί] < -ασι (γ' πληθ.)

10) η προφορά του ζ ως [nd]: π.χ. ρίντα [ρίντα] 'ρίζα' < ρίζα, σερίντου < θερίζω

11) [o]# > [e]# (μετά από κορωνικό σύμφωνο, [i] ή [j]), π.χ. όνε, σάμερε, τσ'είε αλλά άτρωπο, πόλεμο, λιούκο, πρβ. Ησύχ. πάσσαλερ 'πάσσαλος' < πάσσαλος

12) τα άηχα δασέα [tʰ], [kʰ], [pʰ]

α) < κληρονομημένα άηχα κλειστά διπλά (ττ και κκ), π.χ. ελνσ. κόττος 'κόκκορας' > [κόtʰa] 'κότα', κόκκος > [κόkʰo] 'κόκκος'

β) < αρχαία συμφωνικά συμπλέγματα:

α) άηχο κλειστο + άηχο κλειστό (κτ), π.χ. δάκτυλον > [δάtʰile] 'δάχτυλο'

β) δασύ + δασύ (χθ), π.χ. δεχθῶ > [δεtʰú]

γ) έρρινο + δασύ (νθ, γχ, μφ), π.χ. γρόνθος > [γρόtʰe] 'γροθιά', ρύγχος > [ρύkʰo] 'μύτη', όμφαλός > [apʰalé] 'αφαλός'

δ) συριστικό + δασύ (σθ, σχ), π.χ. έκκλύσθη > [ekʰʃtʰe] 'πλύθηκε', ίσχω > [íkʰu] 'κρατώ'

ε) συριστικό + άηχο κλειστό (στ, σκ, σπ), π.χ. ίστος > [ítʰe] 'πανί', άσκός > [akʰó] 'ασκός', σπείρω > [pʰíru]

πρβ. Ησύχ., π.χ. αίχχούνα· αίσχύνη. Λάκωνες [e(k)kʰúna] κ.ά.

Μορφολογικοί δωρισμοί:

1. Το αντωνυμικό σύστημα

α) δεικτικά: (ε)τήνε 'εκείνος' < δωρ. τήνος

β) προσωπικά και κτητικά: (ε)μίω / εμίου 'εμένα' < λακ. γεν. έμίω,
τίω / ε-τίου 'εσένα' < λακ. γεν. τίω,
τού(νε) / ε-κιού 'εσύ' < δωρ. τυ, πρβ. Ησύχ. τούνη,
ν-άμου 'μας' < λακ. άμών,
νι [ri] 'τον, τη, το' < δωρ. νιν,
σι, σου 'τους' < λακ. σφίν, σφών κ.ά.

2) Το ρήμα

α) ρηματική περίφραση (contra Aerts 1965:109), π.χ. Ησύχ. έξηλημβώρ
'αντιλαμβανόταν' = αττ. έξειληφώς (ήν).

β) μεσοπαθητικός αόριστος: π.χ. ορά-μα 'ειδώθηκα' < λακ. -μαν = αττ. -μην, π.χ. έδό-
μην. Πρβ. μεσοπαθ. υποτ. να γραφ-ούμα 'να γράφομαι' = ευκτ. γραφ-οί-μην

γ) παρακείμενος με ηχηρό εξακολουθητικό < ηχηρό κλειστό (αντί του άηχου δασέος
της αττικής), π.χ. εκρέβ-α [e'kreva] 'έκλεψα', πρβ. αρχ. μεσσ. κεκλεβ-ώς [kekle'bos] (IG
5(1).1390.75) αντίθετα προς το αττ. κέκλοφ-α ['kekloph^ha].

Λεξιλογικοί δωρισμοί

μάτη 'μητέρα' < λακ. **μάτηρ**, πρβ. αττ. μήτηρ

ψιλέ 'μάτι' < λακ. **όπτίλος**,

κράκα 'κλειδί' < δωρ. αιτ. **κλᾶκα** (**κλάξ**), πρβ. αττ. κλειδα (κλείς)

σάτσι 'φέτος' < λακ. **σάτσι**,

αγέα 'αγέλη' < λακ. **άγέλα**

άτερε 'άλλος' < δωρ. **άτερος**

εβδιμά 'εβδομάδα' < δωρ. **έβδεμ-**, πρβ. **έβδεμ-ήκοντα**

μουνταλία 'λαγομηλιά' < λακ. **μυρταλίζ**

δαβελέ 'δαυλός' < λακ. **δαβελός** (Ησύχ.)

κ.ά.

φωνητικοί νεωτερισμοί

1) Εκτεταμένες ουρανώσεις συμφώνων (πριν από τα μπροστινά φωνήεντα και το ημίφωνο):

- **κ**αιρός > [tse're], **αγγ**ίζω > [a'ndzixu] (υπερωικά)
- **τ**υρός > [cu're], **αφέντ**ης > [a'feɲi] (οδοντικά)
- **π**ίνω > ['cɪnu], **κουμπ**ί > [ku'ɲi] (χειλικά)
- **ρ**ύζι > ['zɪzi], **έρι**φος > ['eɹifo] (παλλόμενα)
- **αμυ**γδαλία > [ɲiɣda'lia] (ρινικά)

2) τροπές του [r]

- #[r] > [ʃ], π.χ. **ρ**άπτω > ['ʃafu]
- [δr], [θr], [tr] > [tʃ], π.χ. **δρ**υάς > ['tʃua], **άθρ**ωπος > ['atʃoro], **τρ**άγος > ['tʃao]
- [rt], [rk] > [nd], [ng], π.χ. **άρ**τος > ['ande], **άρκ**α > ['anga] 'πηρα'

3) /Cɪ/ > /Cr/, π.χ. **κ**λέφτης > ['krefta], **πλ**ατύς > [pra'cu], **αχλ**άδα > [a'xra], **φλ**ούδα > ['fruα]

4) /v/, /f/ > /δ/, /θ/, π.χ. **β**ίος > ['die], **φ**ίλος > ['θile]

5) αποβολή του /l/ πριν από πησινό φωνήεν, π.χ. **λ**όγος > ['oɣo], **καλ**ά > ['ka]

6) μετάθεση του /i/ μετά από /δ/, /θ/, π.χ. **κλαδ**ι > [kaɹ'di], **όφ**ις > ['uɲθi], **αθ**ιά > [aɹ'θa]

7) αποβολή μεσοφωνηεντικών ηχηρών εξακολουθητικών, π.χ. **ύδ**ωρ > ['io], **πρόβ**ατο > ['pruate], **τράγ**ος > ['tʃao]

μορφολογικοί νεωτερισμοί

(1) Τάση για απτωτικότητα του ονοματικού συστήματος

ο, του, τον εργάτ-**α** ~ οι, τουρ εργάτ-**οι**

α, ταρ, ταν ανέμ-**η** ~ οι, τουρ ανέμ-**ε**

γεν. σε **-ου**, π.χ. του αθρούπ-**ου**, του τσήπ-**ου**, του καμπζι-**ου** 'του παιδιού'

Αλλά:

(α) γενική σε **-i** θηλυκών από παλιά δοτική σε **-i** των τριτόκλιτων:

τα ματερ-**i** 'της μητέρας', τα σατερ-**i** 'της κόρης', τα κοπελ-**i**, τα γουναιτσ-**i**, τα χερ-**i**,
τα τσουφαλ-**i**, ταρ αμερ-**i**, τα τσελ-**i** 'του σπιτιού', ταρ αμπελ-**i**

(β) γενική σε **-έ** θηλυκών από παλιά γενική σε **-ός** των τριτόκλιτων, π.χ. τα νιούτ^h-**έ**
(= της νυκτ-**ός**), τα κοτ^h-**έ** (= της κοτ-**ός**)

(2) μορφολογική δήλωση εμπυχότητας

- ✓ [+ανθρώπινα]: πληθ. σε **-οι** < **-οι** της παλιάς ονομ. πληθ. των δευτερόκλιτων
- ✓ [-ανθρώπινα]: πληθ. σε **-ου** < **-ους** της παλιάς αιτιατικής των δευτερόκλιτων
πληθ. σε **-ούνε** < **-ων** της παλιάς γενικής των δευτερόκλιτων

αθρίπ-οι, υζ-οί 'γιοι', κρέφτ-οι κλπ.

άντ-ου 'ψωμιά', κόκ^h-ου 'κόκκοι', αγ-ού 'λαγοί', κ^hωάκ-ου 'σκουλήκια', πέτ^š-ουνε
'πέτρες', τσήπ-ουνε 'κήποι' κλπ.

(3) Τα ουδέτερα σε **-ι** (πληθ. **-α**) < ουδ. σε **-ος, -ον**

το δάσ-**ος**, του δάσ-**ους**
το θέρ-**ος**, του θέρ-**ους**

>

το δάσ-**ε**, του δάσ-**ου**
το σέρ-**ε**, του σέρ-**ου**

το δώρ-**ον**, του δώρ-**ου**
το ράσ-**ον**, του ράσ-**ου**

>

το δώρ-**ε**, του δώρ-**ου**
το ράσ-**ε**, του ράσ-**ου**

εν.: **-ι**, π.χ. δάσ-**ι**, σέρ-**ι**

δώρ-**ι**, ράσ-**ι**, χόντ-**ι** 'χόρτο', δέντρ-**ι**, σκούντ-**ι** 'σκόρδο'

πρβ. μσν.: πληθ. τα χείλ-**η** → εν. τ' αχείλ-**ι** → τ' αχείλ-**ια** (Χατζιδάκις 1905:403)

πληθ. **-α**, π.χ. τα χεί-**α** (< *χείλα), τα μέρ-**α**, τα σέρ-**α**, τα δάσ-**α** κλπ.
(αντί *χείλια, *μέρια κλπ.)

(4) περιφραστικοί και μονολεκτικοί τύποι σε συμπληρωματική κατανομή

εμι_{AUX.1SG} **γράφου**_{PRTCP.M.SG} 'γράφω'
εσι_{AUX.2SG} **γράφου**_{PRTCP.M.SG} 'γράφεις'
ενι_{AUX.3SG} **γράφου**_{PRTCP.M.SG} 'γράφει' κτλ.

να γράφ-ου_{1SG.SBJ} 'να γράφω'
να γράφ-ερε_{2SG.SBJ} 'να γράφεις'
να γράφ-ει_{3SG.SBJ} 'να γράφει' κτλ.

(5) «μεικτή» μεσοπαθητική υποτακτική ενεστώτα < υποτακτική + ευκτική

να γραφ-ούμα_{1SG.SBJ.PASS} 'να γράφομαι' < ευκτ. **γραφοίμην**
να γράφ-ηται_{3SG.SBJ.PASS} 'να γράφεται' < υποτ. **γράφεται**

(6) μορφολογική δήλωση μεταβιβαστικότητας με το επίθημα -ίχου

μοζού 'πονάω',
πενάκ^hου 'πεθαίνω'
γερού 'γερνάω',
περού 'περνάω',
κτλ.

μοζα-ίχου 'προκαλώ πόνο' (στο θέμ. του αορ. ε-μοζά-κα)
πενα-ίχου 'κάνω κάποιον να πεθάνει'
γερα-ίχου 'κάνω κάποιον να γεράσει'
περα-ίχου 'μεταφέρω'

συντακτικά χαρακτηριστικά

(1) χρήση κατηγορηματικής μετοχής με ρήματα αίσθησης, αντίληψης και εναρκτικά

ντ' ενιάκα **αούα** PRTCP.F.SG

‘σε άκουσα να λες’

νι ερέκα **ακαλινούμενε** PRTCP.M.SG.PASS τασ' τον κρόπο

‘τον βρήκα να κυλιέται μες στην κοπριά’

αρχινίε **δρανίντου** PRTCP.M.SG

‘άρχισε να τρέχει’

(2) Η σύνταξη των αντωνυμικών και βοηθητικών κλιτικών

α) Τα 2P κλιτικά της μικρασιατικής τσακωνικής

i) μα **τ'** παρακαλέσ'
FUT CL2SG ask.I
'Θα σε παρακαλέσω'

ii) θωράκαι **ν'** τον αγό
saw.they CL3SG the hare
'Τον είδαν τον λαγό'

β) Τα 'στάνταρ' κλιτικά της πελοποννησιακής τσακωνικής

i) **νι** ενέντζε
CL3SG brought.he
'Το έφερε'

ii) θα **ναμ'** αλει
FUT CL1PL say.he
'Θα μας πει'

Οι εξαιρέσεις στη συντακτική συμπεριφορά των κλιτικών (πελ. τσακ.)

(1) Περικλιτικά α' και β' πληθ. προσώπου

μ' _{CL1} ΕΠΈΤΣΕ **νάμου**_{CL1PL} 'μας είπε'

ντ'_{CL2} ΕΝΈΤΖΕ **νιούμου**_{CL2PL} 'σας έφερε'

(2) η αντιστροφή της ρηματικής περιφρασης στις πολικές ερωτήσεις

νι_{CL3SG} **εσ'**_{AUX.CL2SG} θυμούμενε 'το θυμάσαι'

θυμούμενε **νι**_{CL3SG} **έσι**_{AUX.CL2SG} 'το θυμάσαι;'

Το κοινωνιογλωσσικό πλαίσιο: η συρρίκνωση της τσακωνικής

Τα κριτήρια γλωσσικού /διαλεκτικού θανάτου (Cambell & Muntzel 1989, Sasse 1992, Schilling-Estes & Wolfram 1999, Austin & Sallabank 2011):

- ✓ **το κριτήριο της καθολικότητας: απλοποίηση** προς ολοένα καθολικότερες δομές, τα στοιχεία που εξαφανίζονται πρώτα είναι **τα πιο μαρκαρισμένα**, π.χ. τα διπλά σύμφωνα
- ✓ **το κριτήριο της κυρίαρχης γλώσσας: προσανατολισμός** των αλλαγών **προς τις δομές της εισβάλλουσας γλώσσας** επαφής, ανεξάρτητα από το αν οι αλλαγές αυτές συνιστούν **απλοποίηση ή αύξηση** του διαθέσιμου γλωσσικού υλικού στη θνήσκουσα γλώσσα.

- ✓ Κατά την **αποδιαλεκτοποίηση** ειδικά, σημαντικότερο ρόλο παίζει το δεύτερο κριτήριο (πρβ. Schilling-Estes & Wolfram 1999), π.χ. επανεισαγωγή πτωτικών διακρίσεων στον πληθ. των αρσενικών από ημιομιλητές:

επαρκείς ομιλητές: ονομ. οι αθρίπ-**οι** ~ αιτ. τουρ αθρίπ-**οι**
ονομ. οι άντ-**ου** ~ αιτ. τουρ άντ-**ου**

ημιομιλητές: ονομ. οι αθρίπ-**οι** ~ αιτ. τουρ αθρούπ-**ου**
ονομ. οι άντ-**οι** ~ αιτ. τουρ αντ-**ου**

μείωση /απλοποίηση: κατάργηση της γραμματικής κωδικοποίησης της εμπυχότητας

αύξηση /αποσυγκρητισμός: αποκατάσταση της διάκρισης ονομαστικής ~ αιτιατικής

Είναι ο γλωσσικός θάνατος μια **γραμματική** πορεία προς ένα όλο και πιο φτωχό και ανεπαρκές γλωσσικό σύστημα; (πρβ. και Μαλικούτη-Drachman 1999, 2000)

Το κοινωνιογλωσσικό πλαίσιο: γλωσσικές στάσεις και γλωσσική ιδεολογία

✓ Κοινό πλαίσιο:

αρνητικές στάσεις και στιγματισμός,
«νόθευση /ανεπάρκεια» γλωσσικού συστήματος,
εχθρική αντιμετώπιση στην εκπαίδευση,
(αυτο)λογοκρισία από τις σοβαρές περιοχές χρήσης,
διακοπή των στρατηγικών μεταβίβασης στην τελευταία γενιά,
ανάδυση ημιομιλητών, μεσοδιαλεκτικών ποικιλιών κλπ.

Η ιδεολογία ως εργαλείο γλωσσικής διατήρησης στο πλαίσιο του σχεδιασμού (πρβ. Austin & Sallabank 2014): η «**δωρικότητα**» της τσακωνικής

Απόσπασμα 1:

Ερ. Είναι δύσκολα τα τσακωνικά μπαρμπά Ντινο?

Ντ. Ναι. Όχι, είναι: **στη δωρική**:- ε: και το λένε ας πούμε, και: το έχουνε ας πούμε δωρική ας πούμε, **πού 'τανε δώ παλιά**.

Απόσπασμα 2:

Σ. Άμα δε γαταλαβαίνουνε και δεν υπάρχει και λίγο παιδεία να ξέρει ότι η: τσακωνική **είναι η αρχαία δωρική**, επόμενο είναι να θεωρεί ότι είναι κάτι **αποβλητέο**. **Περισσότερο**. []

Τώρα θα περάσει μια κυρία με δυο παιδάκια. Τό 'να είναι Τετάρτη δημοτικού, τ' άλλο είναι / πιο μεγάλο λίγο είναι. Τά 'χω κει στο- στο μάθημα που κάνου. Έχουμε κάνει: τέσσερις φορές μάθημα. Έχουμε μάθει το πάτερ ημών στα τσακωνικά. Και μέσα σε δέκα μέρες, **έχει παλαβώσει τους παππούδες και τις γιαγιάδες να μιλάνε**. ((γέλια))

Συμπεράσματα

Η τσακωνική δικαιολογεί απόλυτα τον τίτλο της **γενετικά και τυπολογικά αποκλίνουσας ποικιλίας** της ελληνικής. Οι δομικές και λεξιλογικές της «ιδιαιτερότητες» οφείλονται εν μέρει στη διαφορετική της ιστορική αφετηρία, και εν μέρει στους αποκλειστικούς νεωτερισμούς της, οι οποίοι ήταν προφανώς αποτέλεσμα όχι μόνο εσωτερικών δομικών πιέσεων αλλά και επιδράσεων, κυρίως και πρόσφατα, της ΚΝΕ.

Κατά συνέπεια η μελέτη της διαλέκτου μπορεί να συμβάλει στη συζήτηση για την ιστορία της ελληνικής και την ιστορική διαλεκτολογία και να διευρύνει σημαντικά την εμπειρική βάση που προσφέρει η ελληνική σχετικά με ζητήματα:

(α) Θεωρητικού προβληματισμού της δομικής και λειτουργικής γλωσσολογίας, της κοινωνιογλωσσολογίας, της γλωσσολογίας επαφών,

(β) πρακτικού χαρακτήρα που αφορούν τη διαλεκτική διδασκαλία, τη διατήρηση και αναβίωση απειλούμενων γλωσσών.